

УДК 338.4

СИСТЕМНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТУРИЗМОЗНАВСТВА: НАУКОВІ ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Ореста Бордун , Павло Романів

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. П. Дорошенка, 41, 79007, м. Львів, Україна,
e-mail: obordun@ukr.net; rpavlo2007@ukr.net*

Узагальнено знання та підходи до розуміння туризмознавства і туризмології як інтеграційних понять у науковому дискурсі стосовно вивчення й дослідження туризму як феномена людського життя.

Перед туристичною наукою постають нові вимоги в дослідженні теоретичних і прикладних проблем, зокрема, на рівні розуміння туризму як об'єкта наукового пізнання. Актуальним теоретичним завданням є узгодження розуміння й інтерпретації туризмознавства, туризмології, їхніх частин, удосконалення концепції виокремлення об'єктно-предметної та методологічної основ наукових дисциплін. Для вирішення цих та інших актуальних проблем необхідно об'єднати зусилля різних наук та їхніх частин, окремих учених у національному та світовому масштабі.

Послідовно розглянуто особливості туризму як суспільного явища, об'єкта наукового пізнання та дослідження, ефективної галузі економіки, частини фундаментальних і прикладних наук, його структуру, а також методологічні функції туризмознавства та туризмології, такі як інтегративна, системо-формульвальна, структурно-функціональна.

Описано підходи до розуміння сутності туризмознавства, туризмології як основоположних категорій у науковому розумінні головного об'єкта дослідження – туризму.

Окрему увагу приділено географії туризму, її місцю у системі наук та окремих дисциплін, зв'язку між ними та взаємовпливові. Визначено основні напрями туризмознавства: філософію туризму, історію туризму, праксеологію туризму, географію туризму, культурологію туризму. Туризмологію ми виокремили та розташували в схемі класифікації над туризмознавством у контексті наукового обґрунтування та концептуалізації теоретико-практичних засад туризмознавства з усіма його складовими.

Ключові слова: туризм, туризмознавство, туризмологія, географія туризму, класифікація.

Туризм став невід'ємною складовою життя сучасного суспільства: щороку із 7,53 млрд мешканців нашої планети подорожують понад 1 млрд. Туризм вважають одним з найперспективніших напрямів соціально-економічного розвитку, оскільки останніми десятиріччями він демонструє стабільні темпи зростання. У багатьох країнах туризм є основним, найбільш прибутковим видом економічної діяльності. Водночас туризм має багатовимірну природу: це одночасно подорожування, рекреація та галузь господарства, тому існують труднощі в дефініції основних термінів. Відсутність загальноприйнятих визначень викликає методичні проблеми в сертифікації туристичного продукту, у статистичному обліку туризму, міжнародній співпраці у сфері туризму тощо. Тому для розуміння процесів у сфері

туризму важливе значення має чітке тлумачення спеціальних термінів і понять, які охоплені сферою туризмознавства і туризмології.

Наша мета – систематизувати підходи до класифікації туризмознавства як системи знань про туризм і туриста. Головні завдання дослідження такі: виявити особливості й аргументи системного підходу до туризмознавства як галузі знань, окреслити структуру туризмології та туризмознавства, описати функціональні частини туризмознавства, виявити місце та роль географії туризму в системі туризмологічних дисциплін.

У науковій літературі зміст термінів “туризм”, “туризмознавство”, “туризмологія”, зокрема, з системного погляду, розкрито у працях сучасних українських (О. Любіцева [3], М. Мальська, В. Федорченко [6]) і зарубіжних дослідників (В. Алейзяк [9, 12], С. Лішевський та В. Гаворецькі, Р. Вінярські [13], В. Квартальнов [2], І. Зорін, М. Мироненко, В. Преображенський, С. Коен та Е. Коен [9], П. Рішц (P. Risch), Дж. Кріппендорф (J. Krippendorf), П. Бернекер (P. Bernecker), Дж. Страднер (J. Stradner), Р. Батлер (R. W. Butler) і Д. Піарс (D. G. Pearce) [15], Дж. Данн, Д. Наш, П. Пеац [11], Дж. Джафарі [10] з Єгипту та ін.). З кожним роком зростає кількість спеціалізованих наукових журналів, у яких висвітлюють проблеми туризму як феномена сучасності. У 1971–1990 рр. з’явилося 16 додаткових журналів, які присвячені проблемам туризмознавства, а в період 1991–2004 рр. список журналів поповнився ще на 39 позицій, сьогодні журнал *Hospitality & Tourism* посилається на список туристичної наукової періодики, що складається зі 131 найменування [12].

Про безперервне зростання кількості подорожей і якісного наповнення такого феномена, як туризм, свідчать розроблені Всесвітньою Туристичною Організацією статистичні методи. Формування нового наукового напрямку – туризмознавства – стало своєрідною відповіддю на соціальне замовлення, нагальну потребу сучасного суспільства.

На думку О. Любіцевої, саме туризмознавство виявилось найбільш теоретично сформованим міжгалузевим науковим напрямом, що висвітлює всі нагромаджені базові основи туризму як суспільного феномена [3].

Туризмознавство – науковий напрям, у межах якого досліджують туризм як суспільне явище [3]. У колективній монографії за редакцією В. Пазенко, В. Федорченко “туризмознавство” визначене як поняття, що охоплює будь-яке знання про туризм: загальне і часткове, теоретичне і практичне, абстрактне і конкретне, раціональне і чуттєве, ідеальне і реальне [5].

Об’єктивне підґрунтя туризму як явища суспільного життя робить його складним, багатограним об’єктом наукового пізнання. Більшість із науковців вважає туризм різновидом подорожі, під час якої її учасники перебувають поза межами постійного місця проживання з метою відпочинку, оздоровлення чи в інших справах. Проте частина туризмознавців розглядає туризм як сферу послуг для заробітку. Такий дуалізм у трактуванні туризму зумовлює складність формулювання методологічних і теоретичних основ дослідження туризму. Як соціально детерміноване явище, туризм потребує наукового осягнення, теоретичного осмислення, яке поступово досягається. Туризмознавство пройшло декілька етапів розвитку.

Розуміння туризму як суспільно значущого явища, його ролі в житті людей, теоретичного обґрунтування туристичного способу життя розпочиналося з його масового характеру, з появою та усталенням капіталістичних суспільних відносин у Західній Європі. В альпійських країнах (Австрія, Швейцарія, Німеччина) у другій половині XIX ст. зафіксовано перші спроби систематизації знань, які пов’язані з туризмом. Дослідники історії туризму зазначають про перші доповіді Е. Фрулер (E. Fruler) з розвитку

швейцарського готельного господарства в Цюриху 1883 р. та Дж. Страднер (J. Stradner) на конгресі з інтенсифікації туристичного розвитку в австрійських провінціях у м. Грац 1884 р. На цей же час припало виникнення туристичної термінології та методології, що є базовими компонентами науки.

Наприкінці XIX–на початку XX ст. значними подіями в розвитку теорії туризму, науки про туризм вважають такі:

- 1896 р. Е. Фрулер (E. Fruler) публікував працю “Значення туристичної статистики”;
- 1917 р. Дж. Страднер (J. Stradner) у праці “Прорив туризму” вперше запровадив поняття “географія туризму” та “туристичний район”;
- 1919 р. К. Спіутс (K. Spiuts) з Відня ввів дефініцію “туристична індустрія”;
- 1924 р. Р. Бланшар (R. Blanshar) опублікував працю “Туризм у Французьких Альпах”;
- 1925 р. А. Маріоті (A. Marioti) з Римського університету розпочав викладати дидактичні проблеми туризму [5].

Перша половина XX ст. ознаменувалася також появою і діяльністю навчальних закладів, що стали створювачами, популяризаторами науки та практики туризму. Такими закладами були:

- 1) Вище училище готельного господарства і транспорту у Дюссельдорфі 1919 р;
- 2) Дослідний інститут туризму при Вищому торговому училищі в Берліні 1929 р.;
- 3) Науково-дослідний інститут туризму при Вищому училищі світової торгівлі у Відні (нині Економічний університет) 1934 р.;
- 4) Інститут досліджень з туризму у м. Берн та семінар з туризму у м. Сент-Гален 1941 р. Там же опубліковано перші фундаментальні праці з туризму професорів В. Хунцікера та К. Крафта (W. Hunzicker, K. Kraft).

Наука про туризм отримала подальший розвиток і після Другої світової війни. У 1949 р. у Швейцарії (м. Берн) засновано Міжнародну асоціацію наукових експертів з туризму (AIEST), яка почала видавати журнал “Revue de tourisme”. Значну роль у становленні цієї установи відіграв швейцарський професор, авторитетний туризмознавець С. Каспар (C. Kaspar).

Пізніше теорія туризму почала розвиватися і на теренах Східної Європи, де з’являлися навчальні заклади з підготовки відповідних фахівців.

Нині традиції європейської школи туризмознавства продовжують такі вчені, як П. Рішц (P. Risch), Дж. Кріппендорф (J. Krippendorf), П. Бернекер (P. Bernecker), Дж. Страднер (J. Stradner) та ін.

Початки туризмознавства у вітчизняній науці закладені кількома науковими дисциплінами [6, с. 35]. Першою з них була географія туризму. Саме цей науковий напрям надалі розвивається і формує основи метатеорії туризму. Наукові засади туризмології як науки сформувалися наприкінці XX ст., коли стрімко почали розвиватися конвергентні науки. Це знайшло відображення в загальній структурі суспільної географії, генералізованій О. Шаблієм, М. Влах та Л. Котик, де в блоці конвергентних дисциплін представлений напрям “Геотуризмологія” [1]. З появою туризму як соціального явища, він посів чільне місце в цій структурі. Назва геотуризмологія відповідає сучасному стану розвитку науки, проте на майбутнє пропонують уживати “Туризмологія”. Ця назва повніше відповідає всеохоплюючому напрямку сучасних наукових досліджень.

Польський дослідник В. Алейзяк пропонує називати науку “туристологія”, акцентуючи увагу науковців на вивченні психології туриста. За В. Алейзяк, “дослідження туризму як

явища включає міжгалузеві знання, багатовимірність, пластичність і варіативність форм участі так само як і організаційних структур і систем менеджменту, екстремальне зростання подорожуючих та навантаження на найбільш відвідуваних об'єктах" [12]. Ліпше все ж застосовувати "туризмологія". У туризмознавчій сфері все значуще: від теоретичних основ, які ґрунтуються на вивченні історії географії філософії туризму, до практичного застосування набутих знань під час обслуговування туристів.

На увагу заслуговує підхід Ю. Миронова, який зазначає, що основними напрямками в туризмології є економічний, управлінський, географічний, історичний, філософський, психологічний, педагогічний [4].

Отже, основні напрями туризмознавства такі: філософія туризму, історія туризму, праксеологія туризму, географія туризму, культурологія туризму і туризмологія, яка розробляє метанаукові основи туризму. На думку В. Алейзяк, дослідження туризму повинне охоплювати економіку, психологію, історію, мистецтво і соціологію, географію та філософію. Презентована нами структура туризмології є авторською і потребує дискусії та обговорення. З часом подальші дослідження сформують туризмологію як науку, і наукові напрями будуть скориговані в загальній системі туризмознавчих напрямів (див. рис. 1).

Філософія туризму. Через пізнання буття, що відбувається під час подорожей, коли людина може сама доторкнутись до шедеврів світової культури, інтерпретувати їхнє пізнання, вона пізнає саму себе.

Віддзеркалення явища туризму у специфічний філософський спосіб зумовлює те, що філософія туризму є свого роду соціально-філософською феноменологією. Філософське осмислення феномена туризму реалізується завдяки його герменевтичним (інтерпретаційним) потенціалам. Розуміння та сприйняття цінностей культури, що відбувається в туристській подорожі, реалізується через тлумачення, інтерпретацію. Людина, що пізнає, не тільки слухає розповідь та спостерігає, а особисто "розшифровує" сенс історичних пам'яток, шедеврів архітектури, витворів природи, тим самим усвоює їх, робить своїми ("присвоює"). За допомогою процедури герменевтичного розкодування культурних символів виявляються об'єктивні, онтологічні параметри людського існування, тобто ті умови, завдяки яким це буття може бути тим, чим воно є.

Онтологія туризму – філософське вчення про об'єктивне буття туризму. Онтологію трактують у єдності з теорією пізнання туризму та логікою.

Антропологія туризму – конвергентна дисципліна про походження й еволюцію фізичної організації людини та її рас, етносів і їхню схильність до туризму. В антропології спортивного туризму важливо знати, чи може сучасний турист витримати ті навантаження, які були під силу попередникам 20–30 років тому на еталонних спортивних планових маршрутах. Саме вивчення антропології сприяє визначенню граничних навантажень на туристські об'єкти та центри, дає змогу правильно розподілити та скерувати туристичні потоки.

Екзистенціологія туризму – різновид суб'єктивного ідеалізму туризму, поширений у сучасній філософії. З погляду екзистенціалізму предметом філософії є людина, яку розглядають лише як духовний початок, ідеалістично. Екзистенціалізм підриває віру в науку.

Людина, пізнаючи "світ Іншого", водночас уявляє себе і осмислює поліваріантність культурного середовища та туристського простору, визначає особливості свого існування, порівнює його з життям інших. Порівняльність, компаративізм, оцінювання та самоідентифікація – важливі світоглядно-філософські риси, ініційовані туристськими подіями. Унаслідок цього в людини формується складний етико-психологічний

комплекс відчуттів – задоволення та незадоволення, заздрість і гордість, радість та розчарування тощо.

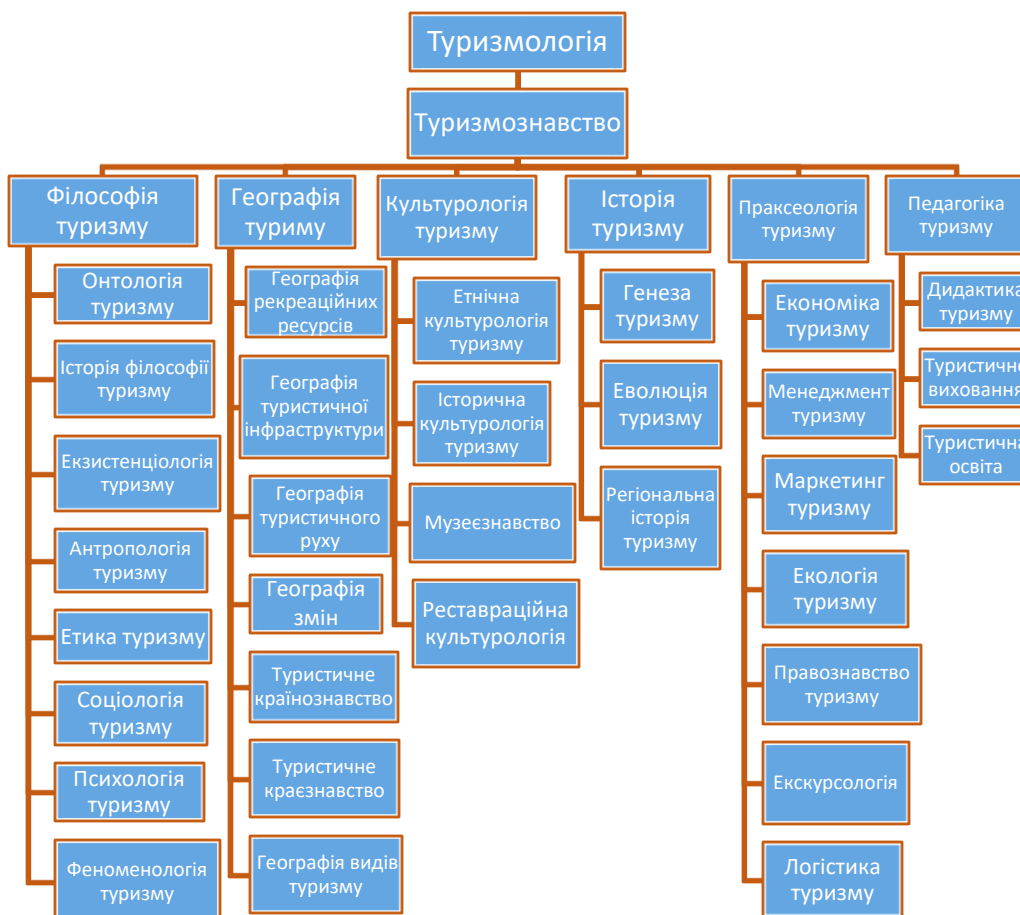

Рис. 1. Структура туризмознавства
Fig. 1. The structure of tourism studies

Так туризм виявляє своє антропологічне значення. Насичений філософським, людиноконцетрованим змістом, туризм чинить розширений вплив на особистість – як на професійного діяча туристської справи, так і на середнього (пересічного) учасника туристської події. Туризм є ефективним способом реалізації людських цінностей, насамперед таких, як вибір, воля, зацікавленість, бажання, товариськість, самоідентифікація та самореалізація тощо.

Аксіологічний, ціннісний аспект туристської діяльності є одним із вагомих чинників філософії туризму. Аксіологія – філософська дисципліна, що досліджує цінності як

змістоутворювальні засади людського буття, що задають спрямованість та вмотивованість людському життю, діяльності і конкретним діям і вчинкам.

Географія туризму – один з перших наукових напрямів туризмознавства, і саме в руслі його досліджень відбувається наша наукова робота. Географію туризму одночасно розробляли як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Оскільки географія як наука є давно сформованою та органічно поєднаною з подорожами, то й географія туризму є найбільш розвиненим науковим напрямом туризмознавства. Основними фундаторами географії туризму можна вважати академічну школу польського професора С. Лішевського, яку продовжили А. Яцковський, а серед новіших дослідників В. Алейзяк. Серед українських дослідників географії туризму виділимо О. Бейдика та О. Любіцеву.

Нерівномірність забезпечення туристичними ресурсами частин світу, регіонів і районів спричиняє зміни в середовищі, яке занадто довго експлуатують туристи, тому виникає новий напрям – *географія змін туристичного середовища*.

Якщо приймати за об'єкт вивчення країни, що мають значний туристично-рекреаційний потенціал (ТРП), то сформується *туристичне країнознавство*. Дослідженням рідного краю на наявність ТРП займається *туристичне краєзнавство*. Видове різноманіття вивчає *географія видів туризму*, а центральною географічною дисципліною в цьому сенсі є *географія туризму* (див. рис. 2).

Основними передумовами виникнення туризму є природні чинники, що сприяли активному відпочинку й оздоровленню людей. Саме завдяки таким рекреаційним ресурсам і розвинувся туризм як явище. Основним завданням і основним напрямом сьогодні для географа і надалі є *географія рекреаційних ресурсів туризму*.

Постіндустріальний етап розвитку туризму започаткував новий напрям у географії туризму – *географію туристичної інфраструктури*.

Туристичні потоки виникають між країнами–донорами туристів та країнами, що їх приймають. Саме туристичні потоки і є об'єктом дослідження *географії туристичного руху*.

Пояснення існування багатьох явищ у туризмі сьогодення треба шукати в *історії туризму*. Хто і як заклав основи туризму, як туризм перетворився на індустрію в одних країнах, а як і коли – на деградацію, – на ці та інші питання еволюції туризму дасть відповідь історія туризму.

Туризмознавство повинне не тільки досягнути філософію, географію, історію туризму, а й застосувати ці знання на практиці. Цьому завданню слугує *праксеологія туризму*. Саме праксеологія туризму відповідає за прибуткову сторону туризму, застосовуючи для цього весь економічний спектр дисциплін: економіку туризму, менеджмент туризму, маркетинг туризму, логістику туризму. Також до практичних напрямів можна зачислити *правознавство туризму та екологію туризму*, хоча багато науковців їм відводять окреме місце серед туризмознавчих напрямів.

Культурологія туризму об'єднує в підсистемі етнічну культурологію, історичну культурологію, географічну культурологію та реставраційну культурологію.

Педагогіка туризму належить до основних виховних наукових дисциплін, які дбають про фізичний і водночас духовних стан молодого покоління. Прививати любов до подорожей потрібно змалку, долаючи психологічні бар'єри дітей і молоді, особливо упереджене ставлення до іноземного середовища та невміння поводитись в ньому.

Туризмологія прагне насамперед з'ясувати сутність туризму в поняттєвий спосіб, представити її категоріально, концептуально.

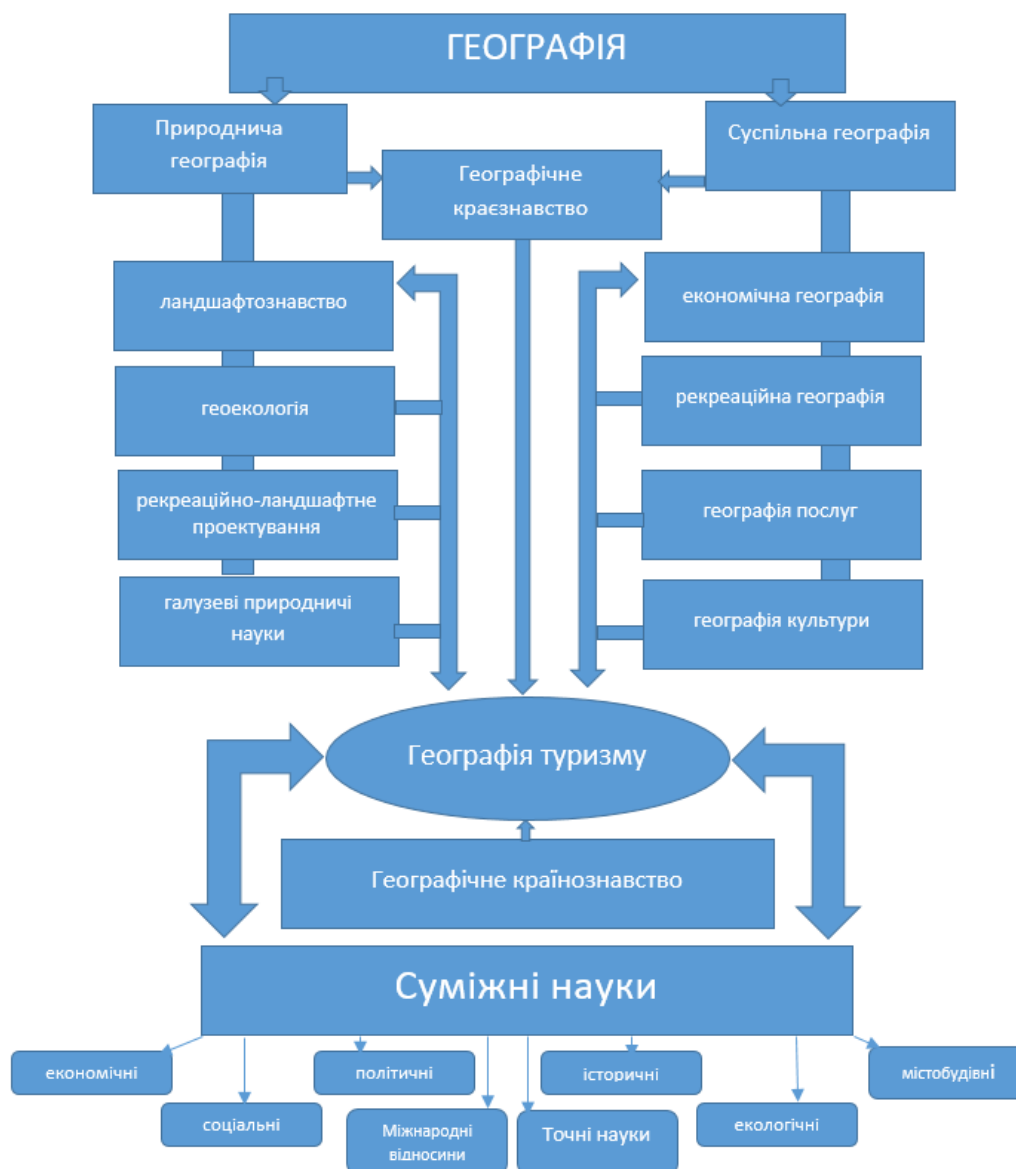

Рис. 2. Місце географії туризму в системі наук та наукових дисциплін
 Fig. 2. Place of geography of tourism in the system of sciences and scientific disciplines

З часом ці дослідження сформуєть теоретичні основи туризмології. На думку В. Квартальнова, туризмологія як наука потребує такого:

- єдиного комплексного підходу до неї як до предмета наукового пізнання;
- систематизації вже вироблених засад аналізу розвитку туризму;

- чітких визначень предмета, суб'єкта та об'єкта вивчення;
- визначення меж актуальної наукової проблематики, об'єднання окремих її компонентів у загальну картину;
- узагальнення нагромаджених знань і методів дослідження туризму;
- вивчення системи міжпредметних зв'язків, зокрема, з такими науками, як антропологія, екологія, економіка, рекреація та ін. [2].

На нашу думку, у систему туризмознавства доцільно зачислити дисципліни, пов'язані з розробкою та впровадженням інформаційних технологій, які здатні віртуалізувати подорожі, мандрівки, туризм.

Віртуальний туризм передбачає віртуальні екскурсії та віртуальні тури, віртуальні знайомства, де звичайна реальність заміщена віртуальною. Предтечею та історичними витокami такого виду туризму є популярні телерадіопередачі, що ознайомлювали з цікавими туристичними місцями. Завдяки віртуальному туризму цікаві регіони, об'єкти, явища, процеси стають доступні всім користувачам інтернету без будь-яких додаткових витрат. Такий вид туризму дає переваги, зокрема, людям з обмеженими фізіологічними можливостями, а також усім мандрівникам нових опцій для їхніх подорожей, проте вони стають пасивними глядачами. Віртуальні подорожі до визначних історичних, культурних та архітектурних пам'яток і об'єктів природно-заповідного фонду можна переглянути на багатьох веб-сторінках інтернету, представлених у вигляді описаних екскурсій з численними фото- та відеоматеріалами. Віртуальний досвід дає змогу наблизитися до реальності. Віртуалізація допомагає також у виборі потенційно можливої туристичної дестинації, яку турист споживатиме реально.

З огляду на наведені думки зазначимо, що головними методологічними функціями туризмознавства є інтегративна, системоформувальна, структурно-функціональна. Незавершеність наукового та практичного пізнання туризму як багатогранного явища життя людини підтверджена думкою про те, що туризмологія – багатовекторний науковий напрям, який об'єднує філософські, географічні, юридичні, соціологічні, культурологічні, педагогічні й інші виміри, що очікують своїх дослідників [5].

Довший час зосередження уваги науковців на практичному значенні туризму, точніше – розуміння туризму як можливості поліпшити економічне становище туристичної дестинації завдяки наданню туристичних послуг, привело до домінування практичних наукових дисциплін, сформованих на стику туризмознавства й економічних напрямків: маркетинг та менеджмент туризму, туристичне правознавство, логістика туризму, економіка туризму та інші. Проте для динамічного розвитку туризму в світі потрібно розвивати філософські наукові напрями, які дають змогу зрозуміти психологію туриста, його мотивацію до подорожей. Філософське розуміння сутності туризму як феноменального явища сучасного світу допоможе сформулювати педагогічні дисципліни, спрямовані на виховання молодого покоління в дусі позитивного сприйняття туризму, адже вчити подорожувати потрібно змалечку, щоб не виховати покоління осіб, обмежених психологічними та фізичними бар'єрами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Влах М., Котик Л.* Теорія і методологія географічної науки: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 180 с.
2. *Квартальнов В. А.* Теория и практика туризма: учебник для вузов. М.: Финансы и статистика, 2003. 671 с.
3. *Любіцева О. О.* До питання термінології в туризмі // Географія та туризм. 2010. Вип. 3. С. 7–10.
4. *Миронов Ю. Б.* Туризмологія як напрям наукових досліджень // Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри: збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 27 квітня 2018 р.). Кропивницький: ПВНЗ КІДМУ, 2018. С. 150–153.
5. *Нешков М., Апостолов Н.* Туристическата наука в крае на XX век // Икономика и развитието на обществото. Варна: Университет. изд-во, 2002. Т. 4. С. 354–360.
6. *Федорченко В. К., Пазенок В. С., Кручек О. А. [та ін.]*. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія. К.: ВЦ Академія, 2013. 368 с.
7. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 744 с.
8. *Alejziak W., Winiarski R.* Perspektywy rozwoju nauk o turystyce // Nauki o turystyce (Studia i Monografie) / R. Winiarski (ed.). Kraków: AWF, 2003. Vol. 7. S. 157–166.
9. *Cohen E., Cohen S. A.* Current sociological theories and issues in tourism // Annals of Tourism Research. 2012. Vol. 39(4). P. 2177–2202. doi:10.1016/j.annals.2012.07.009
10. *Jafari J., Aaser D.* Tourism as the Subject of Doctoral Dissertations // Annals of Tourism Research. 1988. Vol. 15(3). P. 407–429. doi:10.1016/0160-7383(88)90030-8
11. *Dann G., Nash D., Pearce P.* Methodology in tourism research // Annals of Tourism Research. 1988. Vol. 15(1). P. 1–28. doi:10.1016/0160-7383(88)90068-0
12. Tourism in scientific research / Edited by Wiesław Alejziak, Ryszard Winiarski. Krakow-Rzeszow, 2005. 302 p.
13. Tourism Sciences / Edited by R. Winiarski. 2003. Vol. 1; 2004. Vol. 2.
14. Trends of Tourism Research Development / Edited by G. Gołembski, 2003.
15. Tourism Research: Critiques and Challenges / Eds. D.G. Pearce and R.W. Butler. Routledge, London, 1993.

REFERENCES

1. Vlah, M., & Kotyk, L. (2018). *Theory and Methodology of Geographical Science*. Lviv, 180 pp. (in Ukrainian).
2. Kvartalnov, V. A. (2003). *Theory and practice of tourism: A textbook for high schools*. Moscow: Finance and Statistics, 671 pp. (in Russian).
3. Lyubitseva, O. O. (2010). On the Question of Terminology in Tourism. *Geography and Tourism*, 3, 7–10 (in Ukrainian).
4. Mironov, Yu. B. (2018). Tourismology as the direction of scientific research. Proceedings from the 3rd International Scientific and Practical Conference “Scientific Research in the 3rd Millennium: Social, Legal, Economic and Humanitarian Dimensions” (Kropyvnytskyi, April 27, 2018). Kropyvnytsky: PVVZ KIDMU, 150–153 (in Ukrainian).

5. Neshkov, M., & Apostolov, N. (2002). Tourist science at the end of the twentieth century. *Development of Economics and Society*, 4, 354–360 (in Bulgarian).
6. Fedorchenko, V. K., Pazenok, V.S., Kruchek, O.A., et al. (2013). *Turismology: conceptual foundations of the theory of tourism*. Kyiv: VTS Academy, 368 pp. (in Ukrainian).
7. Shabliy, O. I. (2001). *Social Geography: Theory, History, Ukrainian Studies Studios*. Lviv, 744 pp. (in Ukrainian).
8. Alejziak, W., & Winiarski, R. (2003). Perspektywy rozwoju nauk o turystyce. In R. Winiarski (Ed.), *Nauki o turystyce. Studia i Monografie*, 7. Kraków: AWF (in Polish).
9. Cohen, E., & Cohen, S. A. (2012). Current sociological theories and issues in tourism. *Annals of Tourism Research*, 39(4), 2177–2202. doi:10.1016/j.annals.2012.07.009
10. Jafari, J., & Aaser, D. (1988). Tourism as the subject of doctoral dissertations. *Annals of Tourism Research*, 15(3), 407–429. doi:10.1016/0160-7383(88)90030-8
11. Dann, G., Nash, D., & Pearce, P. (1988). Methodology in tourism research. *Annals of Tourism Research*, 15(1), 1–28. doi:10.1016/0160-7383(88)90068-0
12. Alejziak, W., & Winiarski, R. (Eds.). (2005). *Tourism in scientific research*. Krakow-Rzeszow, 302 pp.
13. Winiarski, R. (Ed.). (2003, 2004). *Tourism Sciences*, 1, 2.
14. Gołembski, G. (Ed.). (2003). Trends of Tourism Research Development.
15. Pearce, D. G., & Butler, R. W. (Eds.). (1993). *Tourism Research: Critiques and Challenges*. Routledge, London.

*Стаття: надійшла до редакції 30.05.2019
доопрацьована 10.07.2019
прийнята до друку 05.09.2019*

SYSTEM CLASSIFICATION OF TOURISMOLOGY: SCIENTIFIC TRADITIONS AND MODERN CALLS

Oresta Bordun, Pavlo Romaniv

*Ivan Franko National University of Lviv,
P. Doroshenko St., 41, UA – 79007 Lviv, Ukraine,
e-mail: obordun@ukr.net; rpavlo2007@ukr.net*

This exploratory article attempts to generalize knowledge and approaches to the understanding of tourism as integrating concepts in scientific discourse on the study and research of tourism as a phenomenon of human life.

There are new requirements in the study of theoretical and applied some problems before tourism science, in particular at the level of understanding of tourism as an object of scientific knowledge. The topical theoretical task is to harmonize the understanding and interpretation of tourism science, tourismology, their parts, the improvement of the concept of the separation of object-subject and methodological foundations of scientific disciplines. To solve these and other actual problems, it is necessary to combine the efforts of various sciences and their parts, individual scientists nationally and globally.

The article deals with the peculiarities of tourism as a social phenomenon, an object of scientific knowledge and research, an efficient branch of economics, a part of fundamental and applied sciences, and its structure. Each science has its own subject and object of research and is a synthesis of knowledge about the phenomena of reality that it studies. However, it certainly is in certain interrelationships with other

sciences. Thus, the methodological functions of tourism and tourismology are considered, such as: integrative, system-forming, structural-functional.

Approaches to understanding the essence of tourism, tourism, as the fundamental categories in the scientific sense of the main object of research – tourism are described.

Particular attention is paid to the geography of tourism, its place in the system of sciences and individual disciplines, their connection between them and their mutual influence. The basic directions of tourism studies are defined: the philosophy of tourism, the history of tourism, praxeology of tourism, the geography of tourism, cultural studies of tourism. We have identified tourismology and positioned it in the classification scheme over tourism in the context of scientific substantiation and conceptualization of theoretical and practical foundations of tourism studies with all its components.

Key words: tourism, tourism science, tourismology, tourism geography, classification.